
ENIGE ERVARINGEN MET *BOIGA IRREGULARIS*.

Door: Ton Steehouder, Theresiaplein 24,
5041 BJ Tilburg.

Inhoud: Inleiding - De soort - Geslachts-
onderscheid - Leefwijzen - Gedrag - Ziekten
- Besluit - Literatuur.

INLEIDING

Eind oktober 1988 verwierf ik enkele exemplaren van de bruine boomslang (*Boiga irregularis*), een slang die ik eigenlijk nauwelijks kende en waar ik wel nieuwsgierig naar was. Ik wist alleen dat Renaldo Noordman ermee gekweekt zou hebben, en ik had enkele exemplaren bij Serpo gezien, maar heel slecht, omdat ze nogal weggekropen waren.

Bij aankomst bleken het zeer slankgebouwde, lange slangen te zijn, veel slanker dan bijvoorbeeld de overigens in mijn ogen mooiere *Boiga dendrophila*. De kleur was overwegend bruin (zoals de naam al aangeeft), met een schuine donkere dwarsbandering over een gedeelte van het lichaam. De kop was typisch *Boiga*-achtig: breed en bol, met vrij grote van een spleetpupil voorziene ogen.

In het onderstaande artikel heb ik wat gegevens bijeengezet die ik in enkele oudere artikelen vond. Bovendien vermeld ik enige bijzonderheden van de dieren die ik korte tijd verzorgd heb.

Daarmee is al aangegeven dat dit beschouwd dient te worden als een artikel zonder veel pretenties.

DE SOORT

Het geslacht *Boiga* telt ongeveer 14 soorten. De meeste ervan leven in de wouden van Zuidoost-Azië, zoals *Boiga dendrophila* met ongeveer acht ondersoorten. Er komen merkwaardig genoeg ook twee Boigasoorten in Afrika voor. Eén soort komt voor in Australië, nl. *Boiga irregularis*. *Boiga irregularis* is wijd verbreid in de Indo-Australische archipel van waaruit hij via Nieuw-Guinea naar Australië overgegaan is. Dat is vermoedelijk in het Tertiair gebeurd, ongeveer 1 miljoen jaar geleden.

De soort behoort tot de grotere soorten binnen het geslacht, met een lengte van 1,25 tot 1,5 meter gemiddeld, met een maximale lengte van ongeveer 2,5 meter. In Australië komt *Boiga irregularis* voor in de noordelijke en oostelijke kustgebieden. Bijnamen zijn: "poppenoogslang", "rode tijger" en "nachttijger".

De kleur is variabel. In Queensland vinden we meestal bruine, rode of grijze exemplaren met donkere dwarsstrepen. Daarentegen leven in het Northern Territory witte of gele exemplaren met helrode dwarsstrepen. In New South Wales zijn de dieren meestal roodachtig of bruinachtig met zwarte vlekken of dwarsstrepen. Uit andere delen van Australië zijn nog exemplaren bekend met weer andere kleurvariëteiten. De buik is echter meestal geelachtig tot rozig. Enkele auteurs hebben een aparte soort onderscheiden, *Boiga fusca*, die zich van *Boiga irregularis* zou onderscheiden door betandingskenmerken. Anderen hebben echter aangetoond, dat deze verschillen onder de gewone variatiebreedte van *Boiga irregularis* vallen.

De beschubbingskenmerken zijn als volgt: schubben glad; 19-23 dorsale rijen midden

---

in het lichaam (volgens Cogger; volgens Zwijnenberg zijn het er 19); 225-265 ventralen (Zwijnenberg noemt 226-259 als getal); anaalschub ongedeeld; 85-130 subcaudalen (Zwijnenberg: 87-104), alle gepaard. Gemiddelde lengte 1.40 m; maximale lengte ca 2 meter. Kenmerkend, behalve de kopvorm, is ook de scherpe rand van de buikschubben, zoals we die nog sterker aantreffen bij *Chrysopelea* (waaronder de "vliegende slang" *Chrysopelea paradisi*).

Het is een opistogliefe soort, dus met gifklieren en verlengde en gegroefde tanden in de bovenkaak, ongeveer onder het oog. Op prooidieren zou het gif volgens Cogger tamelijk sterk werken. Zwijnenberg merkt op, dat het gif van kleinere Boiga-soorten te zwak is om de prooi te doden. Deze soorten bijten hun prooi niet alleen, maar wurgen deze ook. Vele Boiga-soorten doden volgens Zwijnenberg hun prooi zelfs uitsluitend door wurging.

Boiga irregularis wordt tot de wat grotere soorten gerekend. Voor mensen is het gif niet gevaarlijk. Er zijn nooit gevolgen van gemeld, maar het is misschien toch verstandig bij grote exemplaren (meer dan twee meter soms) uit te kijken.

Deze slang is eierlegend. Er worden legfels tot 12 stuks gemeld, maar meestal schijnt het aantal eieren 4 tot 8 te zijn. De eieren worden gelegd in meer of minder diepe holen. De jongen meten bij uitkomen meestal 25-30 cm.

GESLACHTSONDERSCHIED

Ik had drie exemplaren. Bij sonderen leken het mij duidelijke mannen (sondering tot diepte van ca 10 schubben). Volgens sommige

---

zegslieden sonderen vrouwen van deze soort ook heel diep, maar deze diepte leek me toch wel erg overdreven. Ook Renaldo Noordman, die ik telefonisch hierover sprak, leek dat nogal stug. Hij vertelde, dat je volgens hem goed aan de staartbasis kunt zien of een dier een mannetje of een vrouwtje is (Noordman, pers. med.), net als bij ratslangen.

Het gestorven exemplaar (zie onder) heb ik ook op dit aspect onderzocht. Daarbij bleek, dat het een man was. De hemipenes waren opvallend lang en dun, enigszins zoals bij *Psammophis* en *Malpolon*.

LEEFWIJZE

De leefwijze is nachtelijk en in de bomen. Als alle Boigasorten, worden deze slangen pas laat in de avond actief. De activiteitsduur bedraagt ongeveer twee tot vijf uur per dag.

Ondanks voorliefde voor klimwerk, jaagt het dier regelmatig op de grond. Overdag verschuilt het zich in boomholten of holle stronken, in rotsspleten, holen en soms onder stenen. 's Nachts worden de dieren vaak aangetroffen op de wegen, waar ze de opgeslagen warmte benutten.

Bij zonsopgang vindt men *Boiga irregularis* in Australië vaak in kleine groepen tezamen, verzameld in rotsholen of holle bomen. In een holle boom in oostelijk Queensland vond men in 1972 eens 20 tot 30 exemplaren bij elkaar, als een bos spaghetti ineengerold. Ook in ongebruikte schuren vindt men de soort wel, verscholen tussen de hanebalken. Het voedsel bestaat uit vogels, kleine zoogdieren, eieren en hagedissen (vooral gekko's). Als gevolg van zijn voorliefde voor vogels en vogeleieren, gebeurt het wel

---

eens, dat de bruine boomslang zich in de situatie komt te bevinden van Winnie de Poeh na diens bezoek aan het konijn: hoewel dun genoeg om de kooi binnen te dringen, kan hij na de maaltijd niet meer naar buiten!

GEDRAG

Cogger vermeldt, dat deze soort heftig bijt als hij lastig wordt gevallen. Het dier gooit zijn lijf daarbij in kronkels en kan zo hoog boven de grond komen of van heel veraf uit een boomtak toeslaan, al dacht men mooi op afstand te staan. Ook Zwinger noemt het gedrag bijzonder agressief. Dat komt in het geheel niet overeen met wat ik bij mijn dieren waarnam. Die waren alle drie weliswaar zeer schuw, maar van agressie is nooit ook maar een seconde sprake geweest, zelfs niet als de dieren gehanteerd werden voor een medische behandeling. Nu kan het zijn, dat de dieren in het wild door Cogger werden benaderd als ze zeer warm waren, terwijl de temperatuur bij mij in het terrarium eigenlijk nooit boven de 30 tot 32 graden Celsius uitkwam. De eerste dagen hadden de dieren bij mij de neiging zich, zodra ze zich bespied merkten, op de grond achterin het terrarium strak "op te rollen", de kop min of meer terugtrekkend in de windingen. Dit oprollen was het eindresultaat van een buitengewoon soepel bewegen, waarbij voor- en achterzijde tegengestelde bewegingen maakten. Het deed een beetje denken aan de typische bewegingen van hoornadders, en ook aan de manier van bewegen van *Malpolon monspessulanus*.

De dieren zochten ook vrijwel voortdurend de bodem op, en niet de takken. Dit had ik

---

ook gezien bij de dieren bij Serpo. Ik heb overigens de indruk, dat dit gedrag gedeeltelijk voorkomt uit stress: ze gedroegen zich zo gedurende de eerste dagen, en gedurende kortere tijd als ze gehanteerd waren en teruggeplaatst in het terrarium. Ook het zieke dier dat stierf, bleef de laatste dagen van zijn leven op de grond liggen. Alleen 's avonds laat waren ze actief. Bij het minste onraad trokken ze zich overigens weer terug. Ik zorgde er dan ook voor ze zo weinig mogelijk te storen als ze aten.

ZIEKTEN

Eén van de nieuwkomers had veel wormen en was licht verkouden, waarschijnlijk tengevolge van het vervoer. Tegen de wormen gebruikte ik Panacur. Aan de verkoudheid deed ik niets, behalve dat ik wat Biosol-M (voornaamste bestanddeel: neomycinesulfaat) in de bek druppelde om mondinfectie te voorkomen.

De dieren werden warm gehouden. De verkoudheid ging op deze manier prima over. Het dier vervelde en at daarna nestratten. Het kleinste exemplaar at pas begin december, ook nestratten.

Ik hield de dagtemperatuur op 32-34°C. De nachttemperatuur werd op ongeveer 24-25 graden gehouden door de bodemverwarming. Onder deze omstandigheden leken de dieren het goed te doen. Ze aten nestratten. Exemplaar 2 lag vaker op de bodem dan de beide andere dieren. Op 6 januari 1989 had het dier duidelijk vervellingsproblemen: een harde en droge vervelling, die in een waterbad werd verwijderd. Daarbij leek het dier longproblemen te hebben (opblazen in de longstreek; slapte). Wat later lag het met een wat open bek en iets slijmvorming

---

op de bodem. Het dier maakte een zieke indruk. De volgende morgen was het dood. Bij de sectie trof ik geen parasieten aan, maar wel vond ik de maag wat verkleurd en "vuil". Ook waren er over het hele lichaam verspreid minuscule bloedinkjes, vooral in de vetlichaampjes. De vermoedelijke doodsoorzaak lijkt mij bloedvergiftiging door bacteriële oorzaak.

De overige twee dieren deden het verder prima. Nestratten werden met grote regelmaat uit een onderin het terrarium staand bakje gehaald en gegeten. De vervellingen waren prima.

BESLUIT

Eind februari 1989 verkocht ik beide dieren aan een andere terrariumliefhebber, in het kader van een kleine saneringsactie.

LITERATUUR

Cogger, Harold, 1967. Australian Reptiles in Colour.

Zwinnenberg, A.J., 1978. Die braune Nachtbaumnatter, *Boiga irregularis*. Die Aquarien- und Terrarien Zeitschrift (DATZ) 31 (5): 177-179.